

гласності при прийнятті рішень та оприлюдненні їх в засобах масової інформації, проведення громадського опитування та обговорення перед їх прийняттям.

На сучасному етапі розвитку, особливо протягом останніх років, коли відбулись кардинальні зміни у політичному та суспільному житті країни, змінились погляди і на проблему протидії корупції. Завдання боротьби з корупцією розглядаються нині як загальнодержавні та пріоритетні. На цей час боротьба з корупцією вже вийшла з формальних меж, стала предметом постійної уваги керівництва держави, громадських організацій. Цей процес відбувається в умовах підвищеної уваги до нього в засобах масової інформації та активізації громадянської позиції громадян України. антикорупційна політика є своєрідною реакцією на ті корупційні процеси, які мають місце у даний період в державі та (або) які прогнозуються у майбутньому. Ефективність здійснення антикорупційної політики, а отже і антикорупційної діяльності залежить від наукового розуміння соціальної та правової сутності корупції, соціальних її передумов, причин та умов корупційних діянь, правильного визначення змісту основних корупційних процесів, закономірностей їх розвитку, а також від адекватності обраних засобів протидії корупції.

Механізми формування та реалізації національної антикорупційної стратегії мають здійснюватися за допомогою державного та громадського контролю і реалізуються шляхом контролю за діяльністю органів влади й управління, за правоохоронними органами, за прийняттям органами влади рішень, за дотриманням законів, проведення громадської експертизи проектів та чинних нормативно-правових актів, концепцій і програм з питань протидії корупції та врахування її висновків, обговорення проектів, участю у прийнятті рішень, внесення пропозицій, залучення до спільного розгляду звернень та скарг громадян інших громадських об'єднань, науковців, наукових установ для проведення громадських експертиз та висвітлення в засобах масової інформації результатів досліджень та перевірок.

Список використаних джерел

1. Осика М.І. Проблеми корупції у Великобританії / М. Осика // Організаційні та правові проблеми боротьби з корупцією: Матеріали «круглого столу» 5 червня 1998 р., м. Харків. – Харків. 1998. – С. 71 – 74.
2. Заброра Д. Г. Державна антикорупційна політика в Україні: теорія, правова основа, інституалізація : монографія / Заброра Д. Г. – Сімферополь : Кримнавчпеддержвидав, 2013. – 368 с.
3. Михалко І.С. Досвід вирішення питань запобігання корупційним діянням у деяких країнах Європи / І. Михалко // Проблеми запобігання службовим злочинам у сфері господарської діяльності: Матер. наук.-практ. семінару. 9 лист. 2004 р. / Редкол.: В. В. Сташис та ін. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – С. – 113 – 116

Станіслав ОСИК
*аспірант кафедри соціальної
і гуманітарної політики
НАДУ при Президентові України*

РЕАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ З ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я В КРАЇНАХ ЄС: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Досвід економічно розвинутих країн свідчить, що більш перспективний і економічно вигідний для суспільства шлях по збереженню здоров'я пов'язаний з широким впровадженням профілактичних технологій, що передбачає комплексну цілеспрямовану діяльність держави та недержавних організацій щодо реалізації прав громадян на захист свого здоров'я та становить основу публічної політики в галузі охорони здоров'я [1, с. 55].

Нинішня політика ВООЗ спрямована на те, щоб Європейський регіон став таким, де усім людям створюються можливості та надається підтримка для повної реалізації свого потенціалу здоров'я і досягнення благополуччя, і де країни, кожна окрема та усі разом вживають заходи до зменшення несправедливості по відношенню до здоров'я у межах своїх територій та загалом [2]. Кінцева мета нової європейської політики охорони здоров'я «Здоров'я – 2020» – поліпшити здоров'я і підвищити рівень добробуту жителів Європи. Досягнення цієї мети, на основі найкращих наявних фактичних даних, має стати стрижнем процесу реалізації політики «Здоров'я – 2020» на всіх його етапах і у всіх країнах Європейського регіону ВООЗ.

16 вересня 2014 р. Верховною Радою та Європейським Парламентом була одночасно ратифікована Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (Угода про асоціацію), основні частини якої присвячені ключовим реформам у сфері охорони здоров'я передбачають співробітництво в галузі охорони здоров'я з метою підвищення рівня його безпеки та захисту здоров'я людини як передумови сталого розвитку та економічного зростання. Угода про асоціацію передбачає посилення співпраці у сфері охорони здоров'я з метою підвищення рівня його безпеки та захисту здоров'я людини як передумови сталого розвитку та економічного зростання (глава 22 «Громадське здоров'я»). Таке співробітництво, зокрема, має охоплювати зміцнення системи охорони здоров'я України та її потенціалу, зокрема шляхом впровадження інновацій та здійснення реформ [3].

В зв'язку з цим, виникає необхідність проаналізувати досвід окремих європейських країн щодо реалізації публічної політики у сфері формування культури здоров'я.

Наприклад, у Фінляндії за рахунок позитивних змін у способі життя домоглися знизити показники захворюваності на серцево-судинні недуги і смертності від них на 50 %. Про це свідчать і результати багаточисельних епідеміологічних досліджень: визначальними факторами формування та зміцнення здоров'я, попередження захворювань є умови та спосіб життя (більш ніж на 50 %) [4].

Гігієнічна освіта у школах Німеччини представлена програмою «Знай своє тіло», що складається з шести ступенів і включає теми: як я піклуюся про своє тіло; чому я унікальний; як функціонують моє серце та легені; як я вимірюю своє тіло; моє меню; які рухи роблять мене життєрадісним. У Франції подібний курс торкається таких тем, як гігієна ротової порожнини; сон; харчування; фізичне виховання; телебачення; шум тощо. У Швеції оздоровча освіта базується з урахуванням віку 5 мотивації учня і включає елементи біології, психології, соціальної етики, фізичного виховання; програма адаптована до реального життя і проводиться у тісному співробітництві з сім'єю. У Фінляндії оздоровча освіта відбувається на курсах «Формування навичок здорового способу життя»; в Австралії на курсах «Навчання раціонального використання вільного часу»; у Японії на курсах «Навчання здорового способу життя». Для підвищення ефективності оздоровчого виховання широко використовуються наочність і сучасні інформаційні технології. Це використання стендів і фільмотек з дієтології у газетах у Франції, публікація статей у шкільних газетах у Німеччині та випуск книг, ілюстративного матеріалу в Швеції, пересувні виставки з лекціями і доповідями в Швейцарії [5].

Типовим для європейських країн є постійне прагнення оцінювати ефективність оздоровчих програм та ін. З цією метою пропонують використовувати чотири показники:

- підвищення інтересу до проблем здорового способу життя;
- активна участь у оздоровчій програмі;
- зниження рівня захворюваності;
- зниження факторів ризику.

У Прибалтиці популярні невеличкі прибудинкові майстерні, де батьки з дітьми мають можливість щось відремонтувати, виготовити потрібні саморобні речі для сім'ї, для благоустрою домівки і прилеглої території. Там само відкриваються спортивно-оздоровчі приміщення, де батьки займаються спортом спільно з дітьми, почергово з іншими родинами. Так, діяльність клубу «Babilon» у м. Вільнюсі полягає у залученні молодих людей (переважно старшокласників) до процесу соціалізації через мистецтво. Укладено угоду між клубом і школами міста (за згодою Міністерства освіти) про співробітництво. За цією угодою кожна школа має право вивільняти своїх учнів старших класів від занять на один тиждень для відвідування різних заходів цього клубу. У цей період з ними у денний час проводяться заняття за різними

напрямами мистецтва: театр, малювання, фотосправа, літературна справа, хореографія тощо. В останній день цього тижня (у п'ятницю) відбувається своєрідний виступ-звіт всіх учнів за напрямами діяльності. Є у цьому клубі і заняття для постійних відвідувачів [6].

Проблема формування культури здоров'я знаходить своє відображення у ряді спеціальних документів, що приймалися в ході регулярних міжнародних конференцій з проблем пропаганди здорового способу життя. Зокрема, це Оттавська хартія за здоровий спосіб життя, «Аделаїдські рекомендації: Політика у громадському здоров'ї», «Сандстальська угода про здорове довкілля», Джакартська декларація з питань пропаганди здорового способу життя. Вони є логічним продовженням і доповненням один одного і приймалися у зв'язку з розвитком як науково-теоретичного розуміння проблеми, так і усвідомлення широкою громадськістю необхідності активізації практичної діяльності у цьому напрямі і фактично заклали правову основу на міжнародному рівні в цій сфері життєдіяльності. Основні ідеї, які вони містять, – це чітке усвідомлення того, що основний шлях досягнення максимально можливого здоров'я проходить через формування культури здоров'я та створення сприятливого навколишнього середовища, що розуміється у широкому сенсі, як соціально-економічне та фізичне оточення людини.

Таким чином, на сучасному етапі євроінтеграції Україна взяла на себе зобов'язання з реалізації політики формування культури здоров'я та здорового способу життя населення, щодо захисту прав пацієнтів, профілактики та зміцнення здоров'я, а також удосконалення діяльності усієї системи охорони здоров'я.

Список використаних джерел

1. Пиріг Л. Медицина як інтегральна складова культури українського народу // Українознавство: стан, проблеми, перспективи розвитку. – К. : ВПЦ «Київ. ун-т», 1993. – С. 54 – 56.
2. Інформаційно-аналітичні матеріали та пропозиції Міністерства охорони здоров'я України до проекту рішення комітетських слухань на тему: «Здоров'я – 2020: основні засади державної політики України у сфері формування здорового способу життя і протидії неінфекційним захворюванням та шляхи її реалізації від 30 листопада 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://health-loda.gov.ua/files/inf%20mater%20zdorovya%202020.doc>
3. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : закон України від 16 верес. 2014 р. № 1678-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1678-18>
4. Taking action on population health. A position paper fo Heals promotion and programs branch staff, 2008.

5. Health behavior and health education / [edited by] Karen Glanz, Frances Marcus Lewis, Barbara K.Rimer.–2nd ed. – 496 p.– (Jossey-Bass health series).

6. Лоренц У. Социальная работа в изменяющейся Европе. – Амстердам – Киев, 2007.

Іван ПАВЛИК

*аспірант кафедри європейської
інтеграції та права ЛРІДУ НАДУ*

ВИКОРИСТАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПІДХОДІВ ДО ЗАХИСТУ ЧЕСТІ І ГІДНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ КОНТРОЛЬНО-НАГЛЯДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Однією з найважливіших проблем сучасного суспільного розвитку є удосконалення взаємовідносини держави і громадянина через формування ефективних національних та міжнародних механізмів захисту прав і свобод людини. Ступінь забезпеченості основних прав та свобод людини і громадянина виступає найбільш яскравим показником рівня розвитку громадянського суспільства, побудови правової держави. Реалізація актуального сьогодні завдання інтеграції нашої держави у європейський простір відбувається за багатьма напрямками, у тому числі й шляхом гарантування та захисту основних прав людини і громадянина. У політиці ЄС чітко виражено негативне ставлення до будь-яких проявів психологічного переслідування чи дискримінації людини і громадянина. Тому охорона честі і гідності працівників під час виконання ними трудової функції та розробка дієвого механізму їх захисту від різних проявів психологічного тиску чи дискримінації на робочому місці – це невід’ємна умова не лише економічного та соціально-політичного розвитку України, а й реалізації її повноправного членства у ЄС.

У ст. 3 Конституції України сказано, що: «...людина, її життя і здоров’я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність...» [2, с. 4]. Наведені норми містяться й у преамбулах Загальної декларації прав людини, Міжнародного пакту про громадянські і політичні права та Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права. Отже, кожна людина має вроджені, очевидні права і її потрібно вважати особистістю, а образа людської честі та гідності є протизаконною. Нормативне закріплення прав і свобод людини зобов’язує державу не тільки проголошувати, декларувати їх у конституції та інших законах, але й дбати, піклуватись про їхню здійсненність, можливість реалізації.

Відповідно до ст. 26 Європейської соціальної хартії (переглянутої), яка ратифікована Законом України від 14 вересня 2006 р., працівникові надано право на захист своєї гідності під час роботи. Ця норма, що належить до правового регулювання трудового розпорядку, встановлює зобов’язання сприяти попередженню зущальних, образливих, агресивних дій проти окремих працівників на робочих місцях або узв’язку із роботою та вживання необхідних заходів для захисту працівників від таких дій [5]. Зазначені положення були закріплені в національному законодавстві після прийняття Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 06 вересня 2012 р., в якому визначені організаційно-правові засади запобігання та протидії дискримінації з метою забезпечення рівних можливостей щодо реалізації прав і свобод людини і громадянина. Як правовий механізм захисту від дискримінації, в тому числі й на робочому місці, цей закон визначає юридичну відповідальність винних в цьому осіб (зак вивільнює, адміністративну, кримінальну та матеріальну). Так, особа, яка вважає, що стосовно неї існує дискримінація, має право на відшкодування матеріальної та моральної шкоди, завданих їй унаслідок дискримінації в порядку визначеному ЦК України та іншими законами. Відповідно до закону, дискримінація на робочому місці може проявлятися у формі «утиску», під яким розуміють небажану для особи та/або групи осіб поведінку, метою або наслідком якої є приниження їх людської гідності за певними ознаками, або створення стосовно такої особи чи групи осіб напруженої, ворожої, образливої або зневажливої атмосфери [4]. Однак, багато положень зазначеного закону є значною мірою декларативними.

Контрольно-наглядову діяльність за додержанням законодавства про працю відповідно до ст. 259 КЗпП України здійснює Державна служба України з питань праці (далі – Держпраці) (ст. 259) [1]. Проте, ні чинний КЗпП України, ні проект Трудового кодексу № 1658 від 27 грудня 2014 р. не містять норм, де було б визначено поняття дискримінації (утиску) на робочому місці та заходів щодо її попередження чи боротьби з нею. Існують лише деякі згадування щодо неприпустимості дій роботодавця, спрямованих на припинення трудових відносин за власною ініціативою працівника проти його волі. Крім того, в процесі обговорення позитивних та негативних сторін вищевказаного проекту Трудового кодексу не згадувалось про необхідність внести доповнення та поправки, які б визначили поняття дискримінації (утиску) на робочому місці та правові механізми боротьби з нею.

Таким чином, на даний момент в Україні загалом відсутні дієві правові механізми подолання дискримінації на робочому місці. Особа, звісно, має право захиститися у суді, наприклад за наклеп, але виграти такий судовий процес малоімовірно без свідків, доказів і, звичайно, належної правової бази. Сама ж дискримінація (утиск) на робочому місці – це не тільки наклеп. Вона включає сукупність багатьох психологічних